

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

การดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาระดับปริญญาโทโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งหมดจำนวน ๔๐๐ คน^๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากร ได้จำนวน ๑๙๖ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ซึ่งสามารถ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑. การวิจัยเชิงเอกสาร

ศึกษาจากพระไตรปิฎก และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ได้ดังนี้

ผลการศึกษาค้นคว้าหาหน้าที่ของผู้นำ ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำมาใช้เป็นแนวทางในการทำหน้าที่ เช่น ทศพิธราชธรรม ๑๐ พรหมวิหาร ๔ ราชสังคหวัตถุ ๔ สัมปattiธรรม ๗ ขรรยาวาสนธรรม ๔ อิทธิบาท ๔ นาถกรณธรรม ๑๐ และทศยปานิฎฐสูตร เป็นต้น โดยเฉพาะ ทศยปานิฎฐสูตร ผู้นำจะทำหน้าที่สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีถ้ามีคุณลักษณะ ๓ ประการ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทศยปานิฎฐสูตร ดังนี้

๑. จักขุมา หมายถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล มีปัญญามองการณ์ไกล ถ้าเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้ลูกน้อง ซึ่งคุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill คือความชำนาญในการใช้

^๑ข้อมูลจาก พ.ต.ท.ปรีชา ทองประเทือง , สารวัตรอำนวยการฝ่ายกำลังพลตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕.

ความคิด เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจต้องรู้ว่าซื้อสินค้าที่ไหนได้ราคาถูก แล้วนำไปขายที่ไหนจึงได้ราคาแพง ในสมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะตก

๒. วิรุโรร หมายถึง ผู้นำที่มีระบบการจัดการที่ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จัดการธุระได้ด้วยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ต้องมีความเชี่ยวชาญ ตามสายงานหน้าที่ด้านปราบปราม สืบสวนสอบสวน หรืองานจราจร คุณลักษณะข้อสองนี้ตรงกับคำว่า Technical Skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิค

๓. นิสยสัมปโน หมายถึง ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานให้ฝ่ายแต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้หรือมีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคนทั้งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น ราชการตำรวจไปต่างเมืองก็มีเพื่อนให้ช่วยเหลือเพราะมีเครดิตดีผู้นำที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้คุณลักษณะที่สามนี้สำคัญมาก ตรงกับคำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะทั้ง ๓ ประการมีความสำคัญมากน้อยต่างกันเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับของผู้นำ ถ้าเป็นผู้นำระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมจำนวนมาก คุณลักษณะข้อที่ ๑ และข้อที่ ๓ สำคัญมาก ส่วนข้อที่ ๒ มีความสำคัญน้อย เพราะผู้นำสามารถใช้ได้บังคับบัญชาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านได้สำหรับนักบริหารระดับกลาง คุณลักษณะทั้ง ๓ ข้อมีความสำคัญพอๆกัน นั่นคือผู้นำต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาในขณะเดียวกัน ผู้นำต้องมีปัญหาที่มองภาพกว้างและไกลเพื่อเตรียมตัวสำหรับการขึ้นเป็น ผู้นำระดับสูง ผู้นำระดับกลางต้องเตรียมตัวให้พร้อมในด้านสติปัญญา สำหรับนักบริหารระดับต้นที่ต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด

ดังนั้นคุณลักษณะทั้งสามประการ มีความสำคัญมากน้อยต่างกัน นั้นขึ้นอยู่กับระดับของผู้นำ ถ้าเป็นผู้นำระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมาก ด้วยหลักแห่งการใช้คนให้เหมาะกับงาน การอำนวยการ (Directing) คือกำกับสั่งการและมอบหมายให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ การควบคุม (Controlling) คือการติดตามดูว่าแต่ละฝ่ายปฏิบัติงานไปถึงไหน มีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใด และที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อย่หย่อนต่อหน้าที่ละทิ้งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่

๕.๑.๒ สรุปผลการวิจัยเชิงสำรวจ

จากการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน ๑๙๖ คน ซึ่งอยู่ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๑ นาย คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๒๔ มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๘๒ นาย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘๔ การศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน ๑๕๒ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕๕ ระดับชั้นยศพันตำรวจโท จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑๒ ตำแหน่งรองสารวัตร จำนวน ๑๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๒

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

โดยภาพรวม พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านจักษุมา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านวิรุโ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านนิสยสัมปันโน ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรโดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล นำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตารางที่ ๕.๑ ตามสมมติฐานที่ ๑ - ๕ ดังนี้

ตารางที่ ๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล		
เพศ		✓
อายุ	✓	
ระดับการศึกษา		✓
ระดับชั้นยศ	✓	
ตำแหน่ง	✓	

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธ ของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่งพบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธร

จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($F = ๔.๐๙$, $Sig. = .๐๐$) ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

๔.๑ ด้านจักขุมา ผู้บังคับบัญชาหรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ควรจัดสรรเวลาในการค้นคว้าหาความรู้ใส่ตัว เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร จึงต้องมีความรู้ใหม่ ๆ ทุก ๆ ด้าน เพื่ออบรม หรือเผยแพร่ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาของตน หัวหน้าสถานีควรจัดให้นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรทางฝ่ายอำนวยการ เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเขียนแผนหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถนำไปใช้พัฒนาหน่วยงานได้

๔.๒ ด้านวิรูโร หัวหน้าสถานีควรจัดสรรเงินงบประมาณ และสวัสดิการให้กับ นายตำรวจระดับ สารวัตร เพื่อจัดสรรให้กับตำรวจชั้นประทวน เป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ นายตำรวจระดับรองผู้กำกับ หรือสารวัตร ควรดำเนินการตรวจสอบสุขภาพและทดสอบสมรรถภาพผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน เพื่อความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ และสอบถามความสมัครใจ เพื่อปฏิบัติงานตามสายงานที่ตนเองถนัด สถานีตำรวจควรติดตั้งระบบอินเตอร์เน็ตให้ทันสมัย เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ และรายงานเหตุต่อผู้บังคับบัญชาอย่างรวดเร็ว รองรับการปฏิบัติหน้าที่ในยุคโลกาภิวัตน์

๔.๓ ด้านนิสสยสัมปันโน นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรต้องเรียกผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความขัดแย้งกัน มาพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ หัวหน้าสถานีควรจัดให้นายตำรวจระดับรองสารวัตรและสารวัตร เข้ารับการอบรมเรื่องการพูดต่อที่ชุมชน เพื่อให้เกิดทักษะในด้านการสื่อสาร หัวหน้าสถานีควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อสร้างกิจกรรมสนทนากับหน่วยงาน เพื่อความสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจในสถานีต่อไป

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๓$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เมื่อพิจารณาเรียงลำดับที่จะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

๑) ภาวะผู้นำเชิงพุทธด้านจักขุมา จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลนั้น อยู่ในระดับมาก โดยผู้นำในทุกระดับมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กรหรือหน่วยงาน มีกระบวนการคิดที่

รอบคอบและมีเหตุผล มีปัญญามองการณ์ไกล เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร ให้บริหารงานลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวถึงการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทติปาปณิกสูตรว่า จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล ต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อแรกนี้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า conceptual skill คือ ความชำนาญในการใช้ความคิด^๒ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิริ (โสภา)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที(สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)ผลการวิจัยกล่าวไว้ว่า พระธรรมปริยัติเวที ได้อาศัยพระธรรมวินัยและหลักธรรมข้อดังกล่าวนี้มาใช้ในการปกครองพระภิกษุสามเณรให้อยู่ในกรอบพระธรรมวินัยมาโดยตลอดมา เพราะท่านได้ใช้หลักธรรมะ คือ ใช้สังคหวัตถุผูกมัดจิตใจ ลูกวัด ลูกคณะ ไม่ใช่แต่อำนาจและอารมณ์ ท่านได้หมั่นอบรมสั่งสอนชี้ผิดชี้ถูกให้เข้าใจ ด้วยความเมตตาธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จึงทำให้การปกครองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ด้วยความที่ท่านมีคุณสมบัติลักษณะผู้นำมีอาชีพ ที่เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นผู้ให้เสมอ มีความเมตตา เกลี้ยวฉลาด เสียสละ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้านำ กล้าแสดง ดังที่พระตถาคตตรัสไว้ ๓ ประการ คือ จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ ใช้โยนิโสมนสิการ ปัญญาเฉียบแหลม สมบูรณ์ ด้วยความรู้รอบรู้ อยู่อย่างชาญฉลาด สามารถใช้ความคิดอย่างรอบคอบ มีคุณค่า สามารถวางแผนในทางการบริหารตน บริหารคน บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผล^๓

๒) ภาวะผู้นำเชิงพุทธด้านวิธูโร จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการจัดการนั้น อยู่ในระดับมาก โดยผู้นำทุกระดับมีการจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ การทำงานเป็นทีม งานบุคลากรเป็น การสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะกับงาน การอำนวยการเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวถึงการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทติปาปณิกสูตรว่า วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำว่า technical skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิค^๔ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิริ (โสภา)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที(สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) ผลการวิจัยกล่าวไว้ว่า พระธรรมปริยัติเวที ได้อาศัยพระธรรมวินัยและหลักธรรมข้อดังกล่าวนี้มาใช้ในการปกครองพระภิกษุสามเณรให้อยู่ในกรอบพระธรรมวินัยมาโดยตลอดมา เพราะท่านได้ใช้หลักธรรมะ คือ ใช้สังคหวัตถุผูกมัดจิตใจลูกวัด ลูกคณะ ไม่ใช่แต่อำนาจและอารมณ์ ท่านได้หมั่นอบรมสั่งสอนชี้ผิดชี้ถูกให้เข้าใจ ด้วยความเมตตาธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

^๒พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **รวมปาฐกถาธรรม ชุด เพื่อชีวิตที่ดีงาม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๑), หน้า ๖.

^๓พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิริ (โสภา), “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖-๓๗.

^๔พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **รวมปาฐกถาธรรม ชุด เพื่อชีวิตที่ดีงาม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๑), หน้า ๖.

จึงทำให้การปกครองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ด้วยความที่ท่านมีคุณสมบัติลักษณะผู้นำมีโออาสีพ ที่เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นผู้ให้เสมอ มีความเมตตา เกลี้ยวฉลาด เสียสละ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้านำ กล้าแสดง ดังที่พระตถาคตตรัสไว้ ๓ ประการ คือ วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้ดี มีการจัดการบริหารการปกครองที่เหมาะสม มีการดำเนินการที่ดี มีความเชี่ยวชาญ มีเทคนิควิธีการที่ดีในการบริหารงานให้งานสำเร็จเป็นรูปธรรมด้วยมรรควิธี^๕

๓) **ภาวะผู้นำเชิงพุทธด้านนิสสัยสัมปันโน** จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์นั้นอยู่ในระดับมาก โดยผู้นำทุกระดับมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร หน้าที่สำคัญต่างๆ ในการประสานส่วนต่างๆ ของงานให้เข้าด้วยกันอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวถึงการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทติปาปณิกสูตรว่า นิสสัยสัมปันโน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้ เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ข้อนี้ตรงกับคำว่า human relation skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์^๖ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภา)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม) ผลการวิจัยกล่าวไว้ว่า พระธรรมปริยัติเวที ได้อาศัยพระธรรมวินัยและหลักธรรมข้อดังกล่าวนี้มาใช้ในการปกครองพระภิกษุสามเณรให้อยู่ในกรอบพระธรรมวินัยมาโดยดีตลอดมา เพราะท่านได้ใช้หลักธรรมะ คือใช้สังคหวัตถุผูกมัดจิตใจลูกวัด ลูกคณะ ไม่ใช่แต่อำนาจและอารมณ์ ท่านได้หมั่นอบรมสั่งสอนชี้ผิดชี้ถูกให้เข้าใจ ด้วยความเมตตาธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จึงทำให้การปกครองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ด้วยความที่ท่านมีคุณสมบัติลักษณะผู้นำมีโออาสีพที่เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นผู้ให้เสมอ มีความเมตตา เกลี้ยวฉลาด เสียสละ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้านำ กล้าแสดง ดังที่พระตถาคตตรัสไว้ ๓ ประการ คือ นิสสัยสัมปันโน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดีสมบูรณ์ด้วยอาจารย์ เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ศิษยานุศิษย์ บรรพชิตและพุทธศาสนิกชน ตลอดจนสหธรรมิกพึงพาได้ ให้การเอื้ออาทร จูงใจด้วยมิตรไมตรี เป็นกัลยาณมิตรแก่ มวลมนุษย์ ทุกหมู่เหล่า ไม่เลือกชาติตระกูล เพศ วรณะ และวัย ย่ายต่อการขอความร่วมมือในการปกครองเพื่อนงานให้สัมฤทธิ์ผล ดังมีคำกล่าวว่า “ผู้บริหารที่ดีต้องปกครองคนด้วยความ เที่ยงธรรม และสุชุมเยือกเย็นเป็นสำคัญ”^๗

^๕พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภา), “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖-๓๗.

^๖พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **รวมปาฐกถาธรรม ชุด เพื่อชีวิตที่ดีงาม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศยาม, ๒๕๔๑), หน้า ๖.

^๗พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภา), “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖-๓๗.

๕.๒.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) **ด้านเพศ** จากการวิจัยพบว่าบุคลาการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรทุกเพศ จะต้องมีการบริหารงานและสั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานะต่าง ๆ เหมือนกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **กรวรรณ ตู่อ่อน** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติก” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติกส่วนใหญ่ที่มีเพศต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การ และภาวะผู้นำของหัวหน้างานโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕๑๐

๒) **ด้านอายุ** จากการวิจัยพบว่าบุคลาการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีอายุมากกว่า ย่อมมีประสบการณ์ในการทำงานและประสบการณ์ทางด้านภาวะผู้นำในหน่วยงานมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สร้อยสุรีย์รัตน์ พลพรพิสฺฐ** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีภาวะผู้นำสูง และมีบทบาทการปฏิบัติงานมาก ทั้งในด้านการเป็นตัวแทนของราชการ การเป็นตัวแทนของประชาชน และการเป็นผู้นำชุมชน ส่วนคุณลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน ในเรื่อง เพศ อายุ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ ส่งผลต่อภาวะผู้นำและปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ยกเว้นคุณลักษณะในเรื่อง รายได้ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน และภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง และเป็นไปในทางบวกกับการปฏิบัติงาน^๔

๓) **ด้านการศึกษา** จากการวิจัยพบว่าบุคลาการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรทุกระดับการศึกษาจะต้องมีการค้นคว้าหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ เพื่อเพิ่มระดับภาวะผู้นำให้กับตนเองในการบริหารหน่วยงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประกอบ มีมาก** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาตำรวจภูธรภาค ๕” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจนั้น พบว่าปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านชั้นยศ ปัจจัยด้านตำแหน่ง และปัจจัยด้านการบรรจุเข้ารับราชการครั้งแรก

^๔สร้อยสุรีย์รัตน์ พลพรพิสฺฐ, “ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒)

มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ แต่ปัจจัยด้านอายุของข้าราชการตำรวจไม่มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำแต่อย่างใด^๙

๔) ด้านระดับชั้นยศ พบว่าบุคลากรที่มีชั้นยศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่มีระดับชั้นยศสูงย่อมมีประสบการณ์ในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา มีประสบการณ์ทางด้านภาวะผู้นำในหน่วยงานสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประกอบ มีมาก** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาตำรวจภูธรภาค ๕” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจนั้น พบว่าปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านชั้นยศ ปัจจัยด้านตำแหน่ง และปัจจัยด้านการบรรจุเข้ารับราชการครั้งแรก มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ แต่ปัจจัยด้านอายุของข้าราชการตำรวจไม่มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำแต่อย่างใด^{๑๐}

๕) ด้านตำแหน่ง พบว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรซึ่งมีตำแหน่งที่สูง ย่อมมีประสบการณ์ในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา มีประสบการณ์ทางด้านภาวะผู้นำในหน่วยงานสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประกอบ มีมาก** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาตำรวจภูธรภาค ๕” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจนั้น พบว่าปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านชั้นยศ ปัจจัยด้านตำแหน่ง และปัจจัยด้านการบรรจุเข้ารับราชการครั้งแรก มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ แต่ปัจจัยด้านอายุของข้าราชการตำรวจไม่มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำแต่อย่างใด^{๑๑}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

สำหรับบทบาทของผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร โดยการปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาองค์กร วิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการบุคลากรให้อยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ให้เอื้อ โดยจัดทำแผนแม่บทพัฒนาองค์กรที่เกิดจากความคิดของประชาชนในองค์กร แบบเชิงบูรณาการโดยมีทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันทำงานเกิดผลสำเร็จ ผู้นำเข้าถึงประชาชน สามารถยับยั้งปัญหาที่เกิดขึ้น จึงจะเป็นผู้นำเชิงพุทธที่สมบูรณ์แบบ โดยการนำหลักธรรมมาแก้ปัญหาในสังคมไทยได้ดังนี้

^๙ประกอบ มีมาก, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาตำรวจภูธรภาค ๕”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘)

^{๑๐}เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๐๔

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๐๔

๑) ผู้นำควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในความเป็นผู้นำขององค์กรทุกระดับ เพื่อให้มีคุณสมบัติของผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย

๒) ผู้นำหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทุกระดับ ควรยึดหลักธรรมเพื่อให้ผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเสียสละ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่องค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคงตลอดไป

๓) ผู้นำควรที่จะศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ แล้วนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเหล่านั้น ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานของตนอย่างจริงจัง ชัดเจน เป็นรูปธรรม จนสามารถวัดผลและประเมินผลได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

๑) ใช้หลักการจัดการองค์ความรู้ (KNOWLEDG MANAGEMENT) โดยมีการจัดประชุม ทุกสัปดาห์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์กันพบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นระยะ

๒) นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปฏิบัติงาน มีการจัดการที่มีแบบแผน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตามหลักทศพิธราชธรรม

๓) มีการจัดการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์สร้างความสามัคคีในองค์กรสร้างกำลังใจและกำลังใจให้ดีและพัฒนาหน่วยงานต่อไป

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะ ภาวะผู้นำเชิงพุทธของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ จึงมีลักษณะจำกัด ผลการศึกษาที่ได้อาจไม่ครอบคลุมหรือเป็นตัวแทนได้ทั้งหมด ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไป จึงควรขยายขอบเขตในส่วนของการตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับภูธรภาค เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลหาความข้อแตกต่างระหว่างภูธรภาค

๒) ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ เช่น พรหมวิหาร ๔ อธิปไตย ๓ สัมปยุตธรรม ๗ เป็นต้น มาใช้ร่วมกับภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร

๓) ควรศึกษาการนำหลักธรรมไปปฏิบัติใช้ในหน่วยงาน แล้วเกิดสัมฤทธิ์ผล โดยศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนต่อไป